

P7_TA(2011)0141

Euroopa rahvusvaheline investeerimispoliitika

Euroopa Parlamendi 6. aprilli 2011. aasta resolutsioon Euroopa tulevase rahvusvahelise investeerimispoliitika kohta (2010/2203(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni 7. juuli 2010. aasta teatist nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele pealkirjaga „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole” (KOM(2010)0343), samuti komisjoni 7. juuli 2010. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse üleminekukord liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel sõlmitud investeeringuid käsitlevate kahepoolsete lepingute jaoks (KOM(2010)0344);
 - võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2010. aasta teatist pealkirjaga „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia” (KOM(2010)2020) ning komisjoni 9. novembri 2010. aasta teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele pealkirjaga „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika – ELi 2020. aasta strateegia keskne teema” (KOM(2010)0612);
 - võttes arvesse nõukogu 25. oktoobri 2010. aasta järeldusi Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika kohta;
 - võttes arvesse OECD ajakohastatud suuniseid rahvusvahelistele ettevõtetele;
 - võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikat liikmesriikide kohustuste rikkumise suhtes ja eelkõige 3. märtsi 2009. aasta otsust kohtuasjas komisjon v. Austria (C-205/06), 3. märtsi 2009. aasta otsust kohtuasjas komisjon v. Rootsi (C-249/06) ja 19. novembri 2009. aasta otsust kohtuasjas komisjon v. Soome (C-118/07);
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48;
 - võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni raportit ning arengukomisjoni ja majandus- ja rahanduskomisjoni arvamust (A7-0070/2011),
- A. arvestades, et Lissaboni lepinguga anti välismaised otseinvesteeringud ELi ainupädevusse, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 lõike 1 punktis e ning artiklites 206 ja 207;
- B. arvestades, et alates 1959. aastast on liikmesriigid kahepoolsetel tasandil sõlminud rohkem kui 1200 kahepoolset investeerimislepingut ja kokku on kahepoolseid investeerimislepinguid sõlmitud peaaegu 3000;
- C. arvestades, et üldtunnustatud seisukoha kohaselt võivad sissepoole suunatud investeeringud parandada võõrustajariikide konkurentsivõimet, kuid väljapoole

suunatud investeeringute korral võib osutada vajalikuks anda abi madala kvalifikatsiooniga töötajate kohandamiseks; arvestades, et kõik valitsused on kohustatud soodustama investeeringute kasulikkude mõju ja hoidma samal ajal ära kahjulikke mõjusid;

- D. arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 206 ja 207 välismaiseid otseinvesteeringuid ei määratleta; arvestades, et Euroopa Liidu Kohus¹ on täpsustanud oma arusaama välismaiste otseinvesteeringute mõistest kolme kriteeriumi alusel: neid tuleks käsitleda pikaajalise investeeringuna, mis moodustab vähemalt 10% sidusettevõtja omakapitalist/aktsiatest ja annab investorile halduskontrolli sidusettevõtja tegevuse üle; arvestades, et see määratlus on kooskõlas Rahvusvahelise Valuutafondi ja OECD vastavate definitsioonidega ning vastandub eelkõige portfelliinvesteeringutele ja intellektuaalomandi õigustele; arvestades, et raske on teha selget vahet välismaistel otseinvesteeringutel ja portfelliinvesteeringutel ning et jäiga õigusliku määratluse kohaldamine reaalse investeerimistegevuse suhtes saab olema keeruline;
- E. arvestades, et mõned liikmesriigid kasutavad termini „välisinvestor” laia määratlust, mille kohaselt piisab ettevõtte riikkondsuse määramiseks lihtsalt postiaadressist; arvestades, et see on võimaldanud mõnedel ettevõtetel esitada kolmanda riigiga sõlmitud kahepoolse investeerimislepingu kaudu hagi oma riigi vastu; arvestades, et kõigil Euroopa äriühingutel peaks olema võimalik tugineda tulevastele ELi investeerimislepingutele või vabakaubanduslepingutele, mis sisaldavad investeerimispeatükke;
- F. arvestades, et uute suure investeerimisvõimega riikide tõusmine kohalikeks või üleilmseteks suurjõududeks on muutnud traditsioonilist arusaama, mille kohaselt olid investorid pärit üksnes arenenud riikidest;
- G. arvestades, et pärast esimesi vaidluste lahendamise juhtumeid 1990ndatel aastatel ja üldiselt positiivsetest kogemustest hoolimata ilmnesid mitmed probleemid lepingutes ebamäärase ja erinevaid tõlgendusi võimaldava sõnastuse kasutamise tõttu, eelkõige seoses võimaliku vastuoluga erasektori huvide ja riigiasutuste reguleerivate ülesannete vahel, näiteks juhtudel, kus uue õiguspärase õigusakti vastuvõtmise tõttu mõistsid rahvusvahelised vahekohtunikud riigi süüdi õiglase ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumises;
- H. arvestades, et Ameerika Ühendriigid ja Kanada, mis olid esimeste riikide hulgas, kellel tuli selliste otsustega silmitsi seista, on kohandanud oma kahepoolse investeerimislepingu mudelit nii, et see piirab vahekohtule jäetud tõlgendamisruumi ja tagab riikliku sekkumise valdkonna parema kaitse;
- I. arvestades, et komisjon on koostanud loetelu riikidest, kellega hakatakse esmajärjekorras pidama läbirääkimisi esimeste investeerimislepingute suhtes (Kanada, Hiina, India, Mercosur, Venemaa ja Singapur);
- J. arvestades, et hiljuti loodud Euroopa välisteenistus tugevdab ka ELi ülemaailmset kohalolekut ja rolli, sealhulgas ELi kaubanduseesmärkide edendamist ja kaitsmist investeerimisvaldkonnas,

¹ 12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-446/04: Test Claimants in the FII Group Litigation versus Commissioners of Inland Revenue.

1. tunnistab, et Lissaboni lepingu kohaselt kuuluvad välismaised otseinvesteeringud nüüd ELi ainupädevusse; märgib, et kõnealune ELi uus pädevus esitab kahekordse väljakutse: ühelt poolt hallata olemasolevaid kahepoolseid investeerimislepinguid ja teiselt poolt määratleda Euroopa investeerimispoliitika, mis vastaks investorite ja sihtriikide ootustele, kuid ka ELi laiematele majandushuvidele ja välispoliitika eesmärkidele;
2. tunneb heameelt ELi sellise uue pädevuse üle ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kasutama võimalust, et koostada koos Euroopa Parlamendiga terviklik ja sidus investeerimispoliitika, millega edendatakse kvaliteetseid investeeringuid ja antakse positiivne panus ülemaailmsesse majanduslikku arengusse ja säästvasse arengusse; on arvamusel, et Euroopa Parlament peab olema nõuetekohaselt kaasatud tulevase investeerimispoliitika kujundamisse ning et see nõuab põhjalikku konsulteerimist tulevaste läbirääkimiste volituste üle ning korrapärast ja sisulist teavitamist käimasolevate läbirääkimiste seisust;
3. märgib, et olulise majandusblokina on ELil läbirääkimistes märkimisväärne kaal; usub, et ühine investeerimispoliitika vastab nii investorite kui ka asjaomaste riikide ootustele ning aitab parandada ELi ja tema ettevõtete konkurentsivõimet ning suurendada tööhõivet;
4. märgib, et vaja on koordineeritud Euroopa raamistikku, mille eesmärk on tagada kindlus ning soodustada ELi põhimõtete ja eesmärkide edendamist;
5. tuletab meelde, et üleilmastumise praeguses etapis on välismaiste otseinvesteeringute maht järsult kasvanud, ulatudes 2007. aastal, st aasta enne seda, kui ülemaailmne majandus- ja finantskriis hakkas investeeringutele mõju avaldama, rekordilise ligikaudu 1 500 miljardi euroni, kusjuures EL on maailmamajanduses tervikuna suurim välismaiste otseinvesteeringute allikas; toonitab siiski, et 2008. ja 2009. aastal on investeeringute maht ülemaailmsest finants- ja majanduskriisist tulenevalt vähenenud; rõhutab samuti, et umbes 80% ülemaailmsete välismaiste otseinvesteeringute kogumahust tuleneb piiriülestest ühinemistest ja omandamistest;
6. tunneb heameelt komisjoni teatise „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole” üle, kuid rõhutab, et kuigi selles keskendutakse põhjalikult investorite kaitsele, tuleks selles pigem käsitleda õigust kaitsta avaliku võimu reguleerimispädevust ja suutlikkust täita ELi poliitikavaldkondade arengusiduse elluviimise kohustust;
7. on seisukohal, et investeeringutel võib olla positiivne mõju majanduskasvule ja tööhõivele mitte ainult ELis, vaid ka arenguriikides, kui investorid aitavad aktiivselt kaasa vastuvõtva riigi arengueesmärkide täitmisele, st toetavad kohalikku majandust tehnosiirdega ning kasutavad kohalikku tööjõudu ja sisendeid;
8. palub komisjonil meeles pidada mitme-, mõne- ja kahepoolset tasandil saadud kogemusi, eelkõige seoses mitmepoolset investeerimislepingut puudutavate OECD läbirääkimiste ebaõnnestumisega;
9. nõuab komisjonilt tungivalt ELi investeerimisstrateegia hoolikat ja koordineeritud väljatöötamist, võttes aluseks kahepoolsete investeerimislepingute parimad tavad; märgib, et liikmesriikide lepingute sisus esineb lahknevusi, ja kutsub komisjoni üles need lahknevused kõrvaldama, et luua kindel ELi näidisvorm investeerimislepingute

jaoks, mida oleks ühtlasi võimalik kohandada vastavalt partnerriigi arengutasemele;

10. palub komisjonil niipea kui võimalik koostada soovituslikud juhised, näiteks kahepoolsete investeerimislepingute näidisvormi kujul, et liikmesriigid saaksid neid kasutada kindluse suurendamiseks ja ühtsuse tagamiseks;

Mõisted ja reguleerimisala

11. palub komisjonil esitada kaitstavate investeeringute, sh nii välismaiste otseinvesteeringute kui ka portfelliinvesteeringute, selge määratluse; on siiski seisukohal, et komisjoni määratluse kohaselt spekulatiivse iseloomuga investeerimisvormi ei tuleks kaitsta; nõuab kindlalt, et juhul, kui investeerimislepingu (sh lepingud, mille puhul on esialgsed volitused juba esildatud) reguleerimisala hõlmab intellektuaalomandi õigusi, tuleks sätetega vältida negatiivse mõju avaldamist geneeriliste ravimite tootmisele ja tuleb järgida intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide erandeid rahvatervise osas;
12. märgib murega, et läbirääkimised suure hulga erinevate investeeringute üle tooksid kaasa ainu- ja jagatud pädevuse segamise;
13. nõuab, et kasutusele võetaks ELi investori mõiste, mis rõhutaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 tähenduses kõikide liikmesriikide investorite võrdse toetamise tähtsust, tagades neile võrdsel alusel tegutsemistingimused ja nende investeeringute kaitse;
14. tuletab meelde, et ELi liikmesriigi tavapärasel kahepoolsetel investeerimislepingudel kasutatakse välisinvestori mõiste laia määratlust; palub komisjonil hinnata, kus see on põhjastanud kuritarvitusi; palub komisjonil esitada kõnealuse hindamise alusel ja OECD viimasele välismaiste otseinvesteeringute viitedefinitsioonile tuginedes välisinvestori selge määratluse;

Investorite kaitse

15. rõhutab, et investeerimislepingutes peab jätkuvalt jääma tähtsaimaks prioriteediks investorite kaitse kõikide ELi investorite puhul;
16. märgib, et kahepoolsete investeerimislepingute läbirääkimised on aeganõudvad; kutsub komisjoni üles nii oma töötajate kui ka materiaalsete vahendite osas investeerima läbirääkimistesse ELi investeerimislepingute üle ja nende sõlmimisse;
17. on seisukohal, et komisjoni teatist käsitlevates nõukogu järeldustes esitatud nõudega, et uus Euroopa õigusraamistik ei tohiks avaldada negatiivset mõju olemasolevate lepingute kohasele investorite kaitsele ega nende lepingutega antud tagatistele, võib kaasneda mis tahes uute lepingute tagasilükkamise oht ning see võib põhjustada investorite kaitse ja reguleerimise õiguse kaitse vahelise vajaliku tasakaalu ohtu seadmise ajal, mil tehakse üha rohkem sissepoole suunatud investeeringuid; on lisaks seisukohal, et hindamiskriteeriumi selline sõnastus võib olla vastuolus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 mõtte ja tähendusega;
18. usub, et vajadus määrata kindlaks parimad tavad, millele viidatakse ka nõukogu järeldustes, on mõistlikum ja tulemuslikum valik, võimaldades välja töötada Euroopa

ühtse investeerimispoliitika;

19. on seisukohal, et ELi poolt tulevikus sõlmitavad investeerimislepingud peaksid tuginema liikmesriikide kogemustel põhinevatele parimatele tavadele ning sisaldama järgmisi standardeid:
 - mittediskrimineerimine (võrdne kohtlemine ja enamsoodustusrežiim) määratluse täpsema sõnastusega, märkides, et välismaised ja siseriiklikud investorid peavad tegutsema analoogsetes tingimustes, ning võimaldades teatavat paindlikkust enamsoodustusrežiimi klausli osas, et mitte tõkestada arenguriikide piirkondlikke integratsiooniprotsesse;
 - õiglane ja võrdne kohtlemine, mis on kindlaks määratud rahvusvahelise tavaõigusega sätestatud kohtlemise taseme alusel;
 - kaitse otsese ja kaudse sundvõõrandamise vastu, esitades määratluse, millega luuakse selge ja õiglane tasakaal üldsuse heaolu eesmärkide ja erahuvide vahel, ning võimaldades asjakohast hüvitamist õigusvastase sundvõõrandamise korral tekitatud kahjule vastavalt;
20. palub komisjonil hinnata katusklausli Euroopa tulevastes investeerimislepingutesse lisamise võimalikku mõju ja esitada aruanne nii Euroopa Parlamendile kui ka nõukogule;
21. palub komisjonil tagada, et peamiste arenenud riikidest kaubanduspartnerite ja olulisemate tärkava turumajandusega riikidega peetavatel läbirääkimistel turulepääsu kohta saavutataks vastastikune kasu, pidades samal ajal meeles vajadust jätta tundlikud sektorid kokkulepetest välja ja säilitada asümmeetria ELi kaubandussuhetes arenguriikidega;
22. märgib, et eeldatav kindluse paranemine aitab VKEdel investeerida välisriikidesse, ning leiab seoses sellega, et läbirääkimistel tuleb VKEde seisukohti kuulda võtta;

Reguleerimisõiguse kaitsmine

23. rõhutab, et ELi poolt tulevikus sõlmitavate investeerimislepingute puhul tuleb austada avaliku võimu sekkumisvõimalusi;
24. väljendab sügavat muret rahvusvahelistele vahekohtunikele antud õiguste üle tõlgendada investorite kaitset käsitlevaid sätteid laialt, mis on kaasa toonud avaliku võimu poolse õigusjärgse reguleerimise välistamise; palub komisjonil investorite kaitse standardid selgelt määratleda, et selliseid probleeme uutes investeerimislepingutes vältida;
25. kutsub komisjoni üles lisama kõikidesse tulevastes lepingutesse eriklauslid, millega sätestatakse lepinguosaliste õigus reguleerida muu hulgas riigi julgeoleku, keskkonna, rahvatervise, töötajate ja tarbijate õiguste, tööstuspoliitika ja kultuurilise mitmekesisuse kaitse valdkonnas;
26. rõhutab, et komisjon otsustab iga juhtumi puhul eraldi, milliseid valdkondi tulevased lepingud ei hõlma, näiteks sellised tundlikud valdkonnad nagu kultuur, haridus,

rahvatervis ja valdkonnad, mis on riigikaitse jaoks strateegiliselt olulised, ning palub komisjonil teavitada Euroopa Parlamenti iga juhtumi puhul saadud volitustest; märgib, et EL peaks olema samuti teadlik arenguriikidest pärit partnerite muredest ja mitte nõudma edasist liberaliseerimist, kui partnerriik peab oma arengut silmas pidades vajalikuks kaitsta mõnda sektorit, eelkõige avalike teenuste valdkonda;

Sotsiaalsete ja keskkonnastandardite kaasamine

27. rõhutab, et ELi tulevane poliitika peab edendama ka investeringuid, mis on jätkusuutlikud, keskkonnasõbralikud (eriti kaevandustööstuses) ja edendavad investeringute objektiks olevates ettevõtetes kvaliteetseid töötingimusi; palub komisjonil lisada kõigisse tulevastesse lepingutesse viite rahvusvahelisi ettevõtteid käsitlevatele OECD ajakohastatud suunistele;
28. kordab – pidades silmas investeringuid käsitlevaid peatükke laiemates vabakaubanduslepingutes – oma nõuet, et igasse ELi poolt sõlmitavasse vabakaubanduslepingusse lisataks ettevõtete sotsiaalse vastutuse klausel ning tulemuslikud sotsiaalvaldkonda ja keskkonda puudutavad klauslid;
29. nõuab, et komisjon hindaks, kuidas sellised klauslid on lisatud liikmesriikide kahepoolsetesse investeerimislepingutesse ja kuidas oleks võimalik need lisada ka tulevastesse individuaalsetesse investeerimislepingutesse;
30. väljendab heameelt asjaolu üle, et mitmed kehtivad kahepoolsed investeerimislepingud juba sisaldavadki klauslit, mis keelab investeringute ligimeelitamiseks leevendada sotsiaalseid või keskkonnavalaseid õigusakte, ja palub komisjonil kaaluda sellise klausli lisamist tulevastesse lepingutesse;

Vaidluste lahendamise mehhanism ja ELi vastutus

31. on seisukohal, et praegu kehtivat vaidluste lahendamise süsteemi on vaja muuta, et lisada sellesse rohkem läbipaistvust, poolte võimalus otsus edasi kaevata, kohustus kasutada ära kõik kohalikud õiguskaitsevahendid, kui need on piisavalt usaldusväärsed nõuetekohase menetluse tagamiseks, võimalus kasutada *amicus curiae* seisukohti ja kohustus valida üks ainus investori ja riigi vahelise vahekohtumenetluse koht;
32. on seisukohal, et kõikehõlmava investeringukaitse tagamiseks tuleb riikidevaheliste vaidluste lahendamise menetluste kõrval kohaldada ka investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlusi;
33. on teadlik asjaolust, et EL ei saa kasutada Investeringuvaidluste Lahendamise Rahvusvahelise Keskuse (ICSID) ja ÜRO Rahvusvahelise Kaubandusõiguse Komisjoni (UNCITRAL) vaidluste lahendamise mehhanisme, kuna EL kui selline ei ole kummagi organisatsiooni liige; palub, et EL lisaks igasse uude ELi investeerimislepingusse vaidluste lahendamist käsitleva peatüki kooskõlas käesolevas resolutsioonis pakutud muudatustega; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid täidaksid neil oluliste rahvusvaheliste osalejatena lasuva kohustuse teha tööd ICSIDi ja UNCITRALi eeskirjadesse vajalike muudatuste tegemiseks;
34. palub komisjonil esitada lahendusi, mis võimaldaksid väikestel ettevõtjatel parandada vaidluste lahendamise menetluste suurte kulude rahastamist;

35. palub komisjonil esitada võimalikult kiiresti määrus selle kohta, kuidas tuleks jagada vastutus ELi ja liikmesriikide tasandi vahel eelkõige majanduslikus mõttes, kui EL jääb rahvusvahelises vahekohtus kaotajaks;

Partnerite valik ja Euroopa Parlamendi volitused

36. toetab põhimõtet, mille kohaselt on ELi tulevaste investeerimislepingute sõlmimiseks prioriteetsed partnerid riigid, millel on suur turupotentsiaal, kuid kus välisinvesteeringud vajavad paremat kaitset;
37. märgib, et arenguriikides ja vähim arenenud riikides on investeerimisrisk üldiselt suurem ning et investeerimislepingute kujul elluviidav tugev ja tulemuslik investorite kaitse on Euroopa investorite kaitsmise tähtsaim tegur ning võib parandada valitsemistava ja luua seega stabiilse keskkonna, mis on vajalik kõnealustesse riikidesse välismaiste otseinvesteeringute tegemise suurendamiseks; märgib, et selleks, et investeerimislepingud tooksid kõnealustele riikidele veelgi suuremat kasu, peaksid need ühtlasi põhinema investorite kohustustel pidada kinni inimõigustest ja korrupsioonivastastest normidest osana ELi ja arenguriikide vahelisest laiemast partnerlusest, mille eesmärk on vaesuse vähendamine; palub komisjonil anda hinnang võimalike partnerriikide kohta, tuginedes liikmesriikide parimatele tavadele kahepoolsete investeerimislepingute osas;
38. väljendab muret selle pärast, et välismaised otseinvesteeringud vähim arenenud riikidesse on ülimalt piiratud ja kalduvad keskenduma loodusvaradele;
39. on seisukohal, et arenguriikides tuleks tugevamalt toetada kohalikke ettevõtteid, eriti nende ettevõtete tootlikkust ja koostööd tugevdavate stiimulite ning töötajate oskuste täiustamise kaudu, kuna siin on tegemist märkimisväärse potentsiaaliga arenguriikide majandusarengu, konkurentsivõime ja majanduskasvu tõstmiseks; soovib arenguriikidesse viia ka ELi uut keskkonnahoidlikku tehnoloogiat, sest see aitab kõige paremini edendada keskkonnasäästlikku ja püsivat majanduskasvu;
40. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid võtaksid parlamendi seisukohta täiel määral arvesse enne investeerimisläbirääkimiste alustamist ja ka selliste läbirääkimiste jooksul; tuleb meelde Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahelisi suhteid käsitleva raamkokkuleppe sisu ja palub komisjonil konsulteerida Euroopa Parlamendiga esialgsete läbirääkimisvolituste asjus piisavalt aegsasti, et parlament saaks esitada oma seisukoha, mida komisjon ja nõukogu peavad omakorda nõuetekohaselt arvesse võtma;
41. rõhutab vajadust lisada Euroopa välisteenistuse delegatsioonide roll tulevase investeerimispoliitika strateegiasse, tunnustades nende potentsiaali ja kohalikku oskusteavet strateegilise varana uute poliitiliste eesmärkide saavutamisel;

o
o o

42. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikidele, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.